СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 59. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 27. березня 1943. No. 59. Jersey City, N. J., Saturday, March 27, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Треба Допомогти Голодуючій Европі, Щоби Вона Допомогла Інвазії

Геролд Келендер, кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс", пише з Вашингтону, що збільшені з весною атаки німецьких субмарин не дають змоги доставляти голодуючим европейським краям таку допомогу в харчах, як цього Америка собі бажалаб. А це знову ослабляє в Европі опір народів під націстівським ярмом, бо многі, з страху перед голодовою смертю, повинуються націстівським розпорядкам, коли в противному випадку певно бунтувалисяб і їх саботували. Це видно найкраще в Франції, де Гітлер набирає робітників до Німеччини тільки тому, що для многих це є одинокий спосіб дістати поживу і вратувати життя. Це розуміють дуже добре в Вашингтоні й Герберт Лімен, що стоїть на чолі бюра „Офіс оф Форейн Риліф енд Рігебілітейшен Оперейшенс", готов вже тепер до висилки поживи до Европи, коби тільки були кораблі для перевозу. А з кораблями так є, що хоч побиваємо рекорди в корабельній розбудові, то таки не будуємо покищо багато більше від того, що приходиться тратити через німецькі субмарини.

„КОРАБЛІ МИЛОСЕРДЯ ДЛЯ ПОЛЬЩІ З НЮ ЙОРКУ ІНК."

На внесення есембимена Бернарда Остина з Бруклина палата репрезентантів нюйорської леґіслятури заявилася за законопроєктом про заінкорпорування „Мерсі Шипс фор Поленд фром Ню Йорк Інк." Остин пояснює, що „Корабель Милосердя" буде вжитий тільки для перевозу харчів і ліків до Польщі, але не знати, коли це станеться, себто, чи перевозити будуть тепер, чи аж по війні. На чолі тої акції стоїть М. Ф. Венґжинек, видавець нюйорської ґазети „Нови Сьвят". За цею акцією мали заявитися такі особи як бувший президент Гувер та губернатор нюйорського стейту Дюї. Законопроєкт піде тепер до сенатської палати леґіслятури. Проти цього підняв кампанію комуністичний „Дейлі Воркер". Пише, що це є акція, звернена проти Советів, ведена Народним Комітетом Американців польського походження.

ВАРТАБ ПОВЧИТИ ТАКОГО КОНҐРЕСМЕНА!

Конґресмен Роберт Гейл, републиканець з Мейн, пише в „Шікаго Гералд-Америкен", що повоєнна Польща повинна бути з 30 міліонами мешканців, бо це лежить в інтересі „світового мира". Він є проти того, щоби Польща втратила „східні креси". Хоче, щоби Злучені Держави протестували, якби ті землі хотів забирати Сталін, що „держить ключ до розвязки цеї проблеми".

Як бачимо, то конґресмен усе бачить і розуміє, а тільки не бачить людей, народів, що мешкають на згаданих землях, що тоне хотілиб бути під ніяким грабіжником, а волілиб жити на волі й самі собою правити.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОЛЯКИ ТА 400-ЛІТТЯ СМЕРТИ КОПЕРНІКА

З цеї нагоди, що цього року припадають роковини 400-ліття смерти славного астронома Миколи Каперніка (1473—1543), що був з польського роду, американські поляки ведуть великі приготовання, щоби з святочними обходами в память Коперніка получити теж і велику пропаґанду в користь Польщі. Репрезентанти з польського роду, що є в леґіслятурах ріжних стейтів, як от в нюйорськім і пенсилвенійськім, стараються, щоби ґубернатори стейтів назначили день 24. травня, себто день смерти Коперніка, „Копернікус - Поленд Дей". Такий день уже ухвалений леґіслятурою стейту Ню Джерзі. В законопроєктах підкреслюється, щоби вияснювати в школах та наукових інституціях, що Копернік був поляком. Як відомо, німці нераз писали про Коперніка як „свого".

ЧОМ НЕ НАТИСКАТИБ З СЕРЕДИНИ?

Польський амбасадор при китайськім уряді в Чунґкінґ, Р. П. Поніньскі, каже, що „Польща не визнасть ніяких територіяльних змін, що повсталиб під натиском із зовні". Як так, то чому польські державні мужі не виявлять себе поступовими і розумними політиками і не натискають у своїй власній середині, щоби з боку польського уряду і польського громадянства не було натиску на те, щоби Польща далі продовжала політику насилля. Чейже немислиме, щоби в новому порядку світа можна було віддати їй назад українські землі, які вона заграбала при допомозі грубої сили, а не на підставі згоди населення тих земель.

В ТУНІСІ АМЕРИКАНЦІ ДАЛІ ГРОМЛЯТЬ ВОРОГА

Воєнні комунікати з Північної Африки подають, що далі ідуть завзяті бої в Тунісі в трьох секторах. Німці повели сильні протинаступи проти американських позицій і всі ті наступи не вдались. Боротьба була така завзята, що станув вояк проти вояка, кріс проти кріса, як доносять воєнні кореспонденти. Коли взяти ще під увагу, що ґен. Ромель дістав свіжу допомогу, а проте американські сили посунулись знову вперед, то це є добрим знаком. Особливо, коли до цього додати, що здобутий британською восьмою армією мостовий причал на лінії Марету, остає далі в їхніх руках, хоч є постійно обстрілюваний німецькою тяжкою артилерією. А коли ще зважити, що в німецьких комунікатах знов пишеться про „скріплені американські сили", то видно, що сама націстівська пропаґанда приготовляє німців на те, що їм прийдеться відступати.

„ІСТОРІЯ ПРИКАРПАТСКОЙ РУСИ"

В письмі до „мужів довіря Прикарпатской Руси", що радили в Скрентоні, вислав листа прот. Иоан Чепелев з Дітройту, в якому дораджує додати до меморандума в справі „подяремной Руси" ще й „Історію Прикарпатской Руси", доручаючи її написати Михайлови Михайловичу Карповичу, професорови Гарвардського університету. І то написати в дусі колишнього С.-Петербурзького Словянського Благотворительного Общества, що думало таку книжку видавати ще в 1913 році. Така книжка, пише прот. Чепелев, буде „авторитетом".

53 В АРМІЇ З НЕВЕЛИКОЇ ПАРОХІЇ

З укр. греко-кат. церкви св. о. Николая в Маганой Сити, Па., є 53 хлопців в американських збройних силах, згідно з проголошеними прізвищами.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ ВІКАРІЙ УКР. КАТ. ДІЄЦЕЗІЇ

Український католицький тижневик „Шлях" оголошує, що о. Антін Лотович, совітник і декан, парох укр. кат. парохії в Бруклин, Н. Й., зістав іменований Ґенеральним Вікарієм Української Греко-кат. Дієцезії в Злучених Державах.

ШЕСТЕРО З УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ В АРМІЇ

В Кайзер, Па., живуть українські громадяни Іван і Лена Сушки, що мають семеро дітей. Одна дочка є монахинею в „армії Христа", друга є норскою в американських збройних силах, а пять хлопців є в військових рядах Дядька Сема.

ПОВСТАНЧИЙ РУХ В ГАЛИЧИНІ

З відомостей, які доходять до польського уряду на вигнанню, виходить, що в Галичині є велике невдоволення з націстівської господарки. Німці вирубують цілковито галицькі ліси і вивозять дерево до Німеччини. Та на ті тягарові поїзди нападають повстанці, вбивають машиністів, а поїзди висаджують з рейок. Ті повстанчі відділи, як подає ОНА, складаються з поляків, українців і жидів. Далі подає та сама пресова аґенція, що польський уряд в Лондоні твердить, що тепер в Галичині нема гризні між поляками і українцями, бо обидва народи бють націстів спільними силами. Німецька преса має уже писати, що галицькі українці замісць співпрацювати з німцями — „співпрацюють з жидами", переховуючи жидів в лісах і даючи їм їсти. В Тернополі мали націсти повісити трьох жидівських повстанців, що відмовились зізнати, де находяться українські повстанці. А повстанчий рух має поширюватись найбільше в таких повітах: станиславівськім, коломийськім, тернопільськім, городенськім, збаразькім, заліщицькім та в околицях Львова. Далі нарікає німецька преса на те, що жінки ставляться до повстанців прихильно, бо носять їм в ліси харчі, набої й зброю.

ТЕЛЄГРАМА ДО РУЗВЕЛТА, СТАЛІНА І ЧОРЧИЛА

На нарадах москвофілів з Скрентоні дня 22. лютого б. р. з справі „Общерусского Конґресу" піднесено думку вислати телеграми президентови Рузвелтови і Сталінови, але не висилати британському премієрови Чорчилеви. Та перейшла ухвала, щоби зислати всім трьом.

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ! Памятайте, що воєнний бонд у вашій хаті, це доказ вашої вдячности до тої землі, що вас приняла за своїх синів і дочок. Це теж доказ, що ми вміємо дорожити нашою свободою.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

На Новий Харчевий Буджет!

Зарядження Уряду Адміністрації Цін про обмеження споживання всяких харчів може видаватися декому неоправданим виявом диктатури. На ділі одначе воно не є нічим подібним. Є це конечна громадська міра, що приходить на нас може несподівано, але все таки не без найглибших основ.

Що це є конечний громадянський засіб, знаємо з недостачі на ринку мясива, найголовнішої в Америці поживи. Коли для звичайних людей не доставало мяса, було воно на чорній біржі, що доставляло його багатим, а беззаконно настроєним людям, охочим платити за нього надзвичайні ціни. Зарядження має передовсім на цілі покласти край всім тим лихам, получених з бутлегерством харчів. Воно має на цілі коштом обмеження порції харчів забезпечити кожному з нас належний йому пайок.

Зрештою ця порція не є така мала, щоби з цього приводу аж підносити крики розпуки. Ми зовсім певно дістанемо в Америці більше мяса на тиждень, ніж люди під націстичною владою мають на місяць.

Правда, ми мусимо тепер дивитися добре, що купувати, аби дістати за свої гроші й „пункти" все, потрібне для нашого здоровля, але при добрій увазі ми дамо собі раду з тим і це нам певно вийде на здоровля.

В основі своїй зарядження Уряду Адміністрації Цін є военною мірою. Як таке, воно має безпосередний звязок з военним зусиллям. Хто його чесно й охоче виконує, той помагає военному зусиллю. В тому переконанню всякий громадянин сповнить його радо й без нарікань.

НОВІ КЛИЧІ Й НОВИЙ СВІТ

Минула світова війна скінчилася великим розчаруванням усіх тих, що ішли боротися за те, щоби в світі забезпечити демократію. Розчарувала вона й ті поневолені народи, що їм відмовлено права самовизначення, а між якими находився і великий український нарід, що теж піднявся до волі, відроджуючи українську державність і незалежність над Дніпром і Дністром. Благородні кличі американського президента Вилсона не сходили з уст українських державних мужів, коли обороняли право українського народу на самостійне життя. Вони довго твердо вірили, що таки ті засади переможуть і тим самим положать нові основи під нове життя в Европі — щасливіше, бо справедливіше. Та дійсність виявила щось інше.

Згадуємо за те, бо треба тепер глядіти на світові переміни дещо реальніше. Це добре, що ми маємо в Америці знову повно ріжних ідеалістів і ентузіястів. Щастя, що маємо такого президента як Фреклина Д. Рузвелта, що проголосив світови Чотири Свободи. Добре, що маємо такого мрійника як заступника президента, Генрі А. Волеса, що назвав цю війну „війною звичайної людини" і виголошує раз-у-раз промови з щораз новими кличами, що мають принести світови замирення, а народам вільне життя. І то всім народам і всім краям, великим і малим, і на всій земській кулі.

Слухаючи отих кличів, а їх тепер щораз більше, стає лекше на серцю усім тим, що бажалиб таких радикальних змін у світі, які усунулиб давні кривди, а не довели до нових. Слухаючи цього радіємо, що американська земля далі повна свободолюбних ідеалістів, що поступова і справедлива. І хочеться вірити, що так і станеться, як виходить з американських голосів. Тимбільше, що таки переважає уже в Америці та думка, що нам треба не тільки висувати високі кличі та не тільки ставати тепер у їхній обороні, витрачуючи великі жертви в людях та сотні біліонів долярів у майні, але треба теж і пізніше, по нашій вигрі, дбати, щоби ті кличі здійснились.

Та не зважаючи на те все, ми бачимо теж і реакційні сили, що є і в рядах Обєднаних Держав, що вже тепер працюють в тому напрямі, щоби по нашій вигрі згадані американські кличі ослабити, а то, в певних випадках, цілком злегковажити. Найкраще це видно на відношенню до українського народу і українських земель. Тут наглядно можна переконатись, як намагаються ріжні конкуруючі сили довести до того, щоби знову була вирішувана доля десятків міліонів українського люду шляхом насилля. Ось і тому тим, що памятають, як тяжко скривджений український нарід по минулій війні, так тяжко тепер повірити, щоби нові американські ідеали могли принести справжню свободу і справжнє нове і вільне життя теж і українському народови. Цей нарід далі проливає кров в боротьбі з націстівськими наїздниками, а його земля, на якій та боротьба ведеться, стала новою руїною. З цеї війни вийде він цілковито знищений і ослаблений. Але в нагороду за це він готов знову дістати нові кайдани в — новім світі. Принаймні таке тепер йому готується.

Допомогти тому, щоби так не сталося, це наш обовязок. Та доможемо хіба тим, що пригадувати будемо постійно тим, що голосять ідеї про нове життя, яким ударом у ті ідеї буде те, якщо між визволеними народами не опиниться теж і український нарід, як це сталося по минулій війні. Бо якщоб в тім чи іншій формі повторилось давнє, то нічого не вийде з европейського замирення, коли Україна опиниться знову в неволі, „сфедерований", чи таки звичайний. Таке треба постійно голосити і про це повідомляти ті чинники, що мають вплив на розвязку ось таких проблем.

ЩО ТО БУДЕ, ЯК НАСТАНЕ „ВОЗСОЕДИНЕНІЕ" З РОСІЄЮ?

Україножерний „Свет" не може натішитись, що то вже скоро Росія „обєднає" всі „русскі" племена й зліквідує назву „український". В числі з 12. березня 1943 року пише дослівно таке: „Ми переконані, що навіть в Галичині, де находиться корінь українського сепаратизму, назва „український" переміниться на „русский" без ніяких клопотів, як тільки Німеччина не буде заінтересована Україною та як тільки всі русскі племена будуть возсоединені. Ця назва, як штучна назва, не вдержиться і пропаде як тільки „покровителі" не будуть заінтересовані в дальшім покровительстві".

Як такі як „Свет" зїдуться на „Общерусский Конгрес" до Ню Йорку, то можна собі уявити, що то будуть за наради. Одно щастя, що як таких трупів і реакціонерів ніхто передше не слухав, так і тепер їхній голос не матиме ніякого значіння, коли хто захоче розбирати справу справедливо і розумно.

САБОТАЖІ НА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

З відомостей, які надходять з українських земель під націстівською окупацією, виходить, що на них неспокійно, та що постійно зростає невдоволення, яке проявляється в численних саботажах, що мають на цілі шкодити німецьким военним операціям. До таких саботажів треба зарахувати, наприклад, висадження в повітря моста на Бузі, що наробило німцям чимало клопоту, бо перервало на кілька тижнів залізничі комунікації на залізничих лініях Берестя-Минськ і Берестя-Гомель.

„ОБЩЕРУССКИЙ КОНГРЕС"

Як уже повідомлювано, дня 28. квітня має відбутись „общерусский Конгрес", скликаний „Лігою Освобожденія Червоной і Карпатськой Руси". Передконгресовий комітет складається з таких осіб: М. Голод, І. Секерак, Ст. Телеп, архіеп. Адам, В. П. Гладик і о. Самійло. Це група, звязана головно з Обществом Русских Братств у Филаделфії.

—FOR VICTORY: BUY BONDS—